

קידושין עז

משה שווערד

1. קהלות יעקב | קידושין סימן מט

קהלות קדושין סימן מח יעקב קעג

זכר שכבר כתוב בזה בזה מאיר סי' ד' כ"ג, והרמב"ם ז"ל ע"כ מפרש בפירוש רבותיו של רש"י ז"ל והסכימו לזו ג"כ בתוס' ישינים יצמות שם ושוב נדפס חידושי מרן הגר"ח ז"ל מצריסק ושם פט"ו מא"י צ"ח נמו ע"פ שני הפירושים צימות נ"ז הכל והכל הולך לפרש דעת הרמב"ם ז"ל שענין קהל לא שייך לדין משפחה אמנם לא מלאהי טעם נכון מדוע לא יתייחס הבן לאביו מדין למשפחותם לבית אבותם ויהא נדון כגר, ולענ"ד כך דהיסוד דלמשפחותם לבית אבותם היינו צדיקי יוחסין שענינו הוא שהבן משיג דיני מולידיו וכעס מעלמם וכענין ברא כרעי דאברהם [דמחשב כאביו לאח"מ] ה"ג תיכף בשעת יצירתו נמשכים עליו דיני האב ונחשב כמותו, וכ"ז במקום שצריך להשיג כדינים מכה מולידיו, אבל למשל למד"א אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם אם אחד יאמר לראובן הריני מקנה לבןך שיוול לך אחר זמן, מתנה זו, הנה כשנולד הבן לא נאמר שהשיג מתנה זו מאביו אלא מכונתן ואין לנו צורך לומר כאן שהבן במקום אביו אלא שכיון שהוא בן ראובן כבר זכה בהמתנה מכה הנותן וה"ג דכוותה הא דנולד מישראל דינו שהוא ישראל שאין פירושו שהשיג דיני ישראל רק מאביו כענין יוחסין אלא דמתחילה במעמד הר סיני כשנתקדשנו בקדושת ישראל ניתנה החורה והקדושת ישראל לאת אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה דהיינו זרעם וזרע זרעם עד סוף העולם ונמלא דכל שנולד מישראל נחברר לנו שגם לו ניתנה דין קדושת ישראל, ולא משום שירש והשיג זה מאביו (בלבד, דודאי י"ל דגם זה איכא) אלא דכיון דהוא מזרע ישראל ממילא כבר נחקדש בשעת מתן חורה כ"ל וענין זרע ישראל יכול להיות לו גם מאלד אמו כיון שאינו דין משפחה ויוחסין רק שם בן ישראל וכן מבואר בדף ע"ח לענין כהונה דכתיב מזרע ישראל וראש"י

מתחילה ברייתו עליו דיני מעוכב ג"ש בלא שום זכות לרבו לא שמענו וכ"ז ל"ע ובירור בסוגיות דגיטין דל"ע וד"מ וצ"ל כשיעזרני כש"י אשנה פרק זה.

סימן מט

בעניני יוחסין

כתב הרמב"ם ז"ל פט"ו מאיסורי ביאה ה"ח גיורת שנשאת לגר והולידו בן וכו' ה"ז מותר בממזרת וכו' וצ"ע כתב גר שנשא בת ישראל או ישראל שנשא גיורת כולד ישראל לכל דבר ואסור בממזרת וע"י במ"מ שהביא סמך לזה מהא דלענין כהונה אע"פ שבת גרים אסורה לבן כל שיש לו אחד מישראל כשרה לכהונה.

והר"ן ז"ל ר"פ עשרה יוחסין אחר שהביא הא דקיי"ל דגר מותר בממזרת עד עשרה דורות הביא דברי הרמב"ם ז"ל דכשאמו מישראל אסור בממזרת וכתב עלה ולא ידעתי מנין לו דאע"פ דעכו"ם ועבד הבא על בת ישראל הולד ישראל גמור ואסור בממזרת התם היינו טעמא שא"א לו להתייחס אחר אביו דלמשפחותם לבית אבותם בישראל הוא דכתיב אבל זה שאביו ישראל גמור למד לא יתייחס אחר אביו ויהא נדון כגר מותר בממזרת וכו' יש כאן קדושין ואין עזירה והולד הולך אחר הזכר ע"כ, וע"י אה"ע סי' ד' סעיף כ"ג בח"מ וצ"ש מש"כ בזה, והנה תוספתא ערוכה ספ"ד דקדושין כהר"ן ז"ל דגרסינן התם כהנת לוי וישראלית שנשאו לגר הולד גר ולעבד משוחרר הולד עבד משוחרר ע"ש והביאה הפני' בסוגיין דף ס"ז במתני' ע"ש, ועיקר מחלוקת זו אם בת גר מיישראלית מותר בממזרת תלוי בשני הפירושים שפירש"י ז"ל צימות נ"ז א' גבי פלוט דכא כהן שנשא בת גרים מהו שיאכיל ע"ש היטב כל הסוגיא ואינו מאריך

סוֹבֵר מִזֶּרַע וְאֶפִּילוֹ מִקֶּלֶת זֶרַע וְהֵיְיָנוּ כִּשְׁאֲמוֹ
 מִיִּשְׂרָאֵל ע"ש וְכִיוֹן דָּשָׁם זֶרַע יִשְׂרָאֵל יֵשׁ
 עָלָיו גַּם מֵלֵד אֲמוֹ (אֵלֶּה שְׁדֵינִי יוֹחֲסִין
 אֵינִי מַשִּׁיג מִמֶּנֶּה) מִמִּילָא הָרִי הוּא קְדוּשָׁה
 בְּקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל וְאִיקָרִי נִמִּי קֹהֵל ה' דְּכֵיִינוּ
 הַקֹּהֵל שֶׁקֶדֶשׁן הַשֵּׁי"ת בְּשַׁעַת מִתָּן תּוֹרָה
 וְע"כ שֶׁפִּיר אֲסוּר בְּמִמְזֵרֶת מֵלֵד דֵּינִי יִשְׂרָאֵל
 שֵׁשׁ עָלָיו בְּשָׂצִיל שְׂכוּחַ זֶרַע יִשְׂרָאֵל, וּמֵהֵכִיָּה
 דְּקְדוּשִׁין ע"ח הַצִּיָּא נִמִּי הַהִמ"ג ז"ל רָאִי
 לְדִין זֶה דְּכִשְׁאֲמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֲסוּר בְּמִמְזֵרֶת
 מִדְּכַשְׁרָה לִכְבוֹנָה.

וְהָא דְּכִשְׁאֲמוֹ מִמְזֵר וְנִתֵּן אֹו עֲמוּנִי וְכִי"צ
 הוּלֵד כְּמוֹתוֹ וּמוֹתֵר בְּמִמְזֵרֶת וְלֹא
 אֲמֵרִינֵן דְּמֵלֵד אֲמוֹ הָרִי יֵשׁ צוֹ קְדוּשַׁת
 יִשְׂרָאֵל וּמִקָּרִי קֹהֵל וְיִאֲסוּר בְּמִמְזֵרֶת, הוּא
 פְּשׁוּעַ שְׂכָרִי אֶפִּילוֹ יִשְׂרָאֵל גְּמוּר שְׁנֵתִקְדָּשׁ
 וְדֹאִי בְּמַעֲמַד ה"ס מ"מ אֵס הוּא פֶּסוּל
 אֵינִי בְּכָלֵל קֹהֵל דֵּהֵא מִמְזֵר שְׂכוּחַ יִשְׂרָאֵל
 גְּמוּר מוֹתֵר נִמִּי בְּפֶסְלוֹ קֹהֵל כְּגוֹן מַלְרִית
 וְכד' שֶׁהַפֶּסוּל שָׂצוּ מִצְטָלוֹ מִדִּין קֹהֵל ה',
 א"כ ה"ג כְּשֶׁהֵבֵן פֶּסוּל מֵלֵד אֲצִיֹו הַמִּמְזֵר
 אֹו עֲמוּנִי וְכִי"צ הוּא מוֹתֵר בְּפֶסְלוֹ קֹהֵל
 מִכ"ט, אֲזַל בְּאֲצִיֹו גֵר שְׁאִין בְּהֵאָז וְצָבָן
 שֶׁסֶּ פֶּסוּל רַק שְׂחָסֵר לוֹ שֶׁסֶּ קֹהֵל מִשּׁוּם
 שֶׁלֹא נִתְקַדָּשׁ בְּמַעֲמַד ה"ס וְזֶה הָרִי יֵשׁ לִהְבֵּן
 מִשּׁוּם שְׂכוּחַ ה' בְּכָלֵל קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל כִּיוֹן
 שְׂכוּחַ מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל כִּנ"ל כִּנְלֵט"ד נִכּוֹן
 בְּעַכ"י. [כ"ז מִיּוֹמֵי חוֹרְפִי וְנִדְפַס בְּקִה"י
 ח"צ ס"י י"ז בְּשַׁנַּת תַּרַח"ץ].

2. ר"ן (על הרי"ף) מסכת קידושין דף ל עמוד ב

ומותר בממזרת כר' יוסי מיהו דוקא עד עשרה דורות א"נ עד שישתקע שם גיותו ממנו אבל אחר מיכן אסור
 בממזרת והכי איתא בגמרא לקמן [דף עה א] וכתב הרמב"ם ז"ל בפרק ט"ו מהלכות אסורי ביאה בגר שנשא
גיורת דוקא אבל גר שנשא בת ישראל הולד ישראל גמור ואסור בממזרת ולא ידעתי מניין לו דאע"ג דעובד
כוכבים הבא על בת ישראל הולד ישראל גמור ואסור בממזרת התם היינו טעמא משום לפי שאי אפשר לו
להתייחס אחר אביו דלמשפחותם לבית אבותם בישראל הוא דכתיב אבל זה שאביו ישראל גמור למה לא
יתיחס אחר אביו ויהא נדון כגר דמותר בממזרת והרי כאן יש [דף סו ב] קידושין ואין עבירה והולד הולך
אחר הזכר וצ"ע:

3. רמב"ם יד החזקה הלכות איסורי ביאה פרק יט

כהנים ולוים וישראלים מותרין לבוא זה בזה והולד הולך אחר הזכר (לוויים וישראלים וחללים מותרים לבוא זה בזה והולד הולך אחר הזכר) שנאמר ויתלדו על משפחותם לבית אבותם בית אביו היא משפחתו ואין בית אמו משפחתו:

4. חדושי רבי חיים הלוי על הלכות איסורי ביאה פרק יז הלכה ב

והנה בפ"ט מהל' איסורי ביאה ה"ט¹ כתב הרמב"ם ז"ל כהנים ולוים וישראלים מותרין לבוא זה בזה והולד הולך אחר הזכר, לוויים וישראלים וחללים מותרין לבוא זה בזה והולד הולך אחר הזכר שנאמר ויתלדו על משפחותם לבית אבותם בית אביו היא משפחתו ואין בית אמו משפחתו עכ"ל, והנה הך בבא דנקט גבי חללות דהולד הולך אחר הזכר תנן לה בקידושין דף ע"ז [ע"א] בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם, ישראל שנשא חללה בתו כשרה לכהונה, חלל שנשא בת ישראל בתו פסולה לכהונה, והיינו משום דתלוי בזכר, ושם בסוגיא מנל אמר ר"י משום ר"ש נאמר כאן לא יחלל זרעו בעמיו ונאמר להלן לא יטמא בעל בעמיו מה להלן זכרים ולא נקבות אף כאן זכרים ולא נקבות, הרי להדיא דהא דחלל זכר פוסל זרעו וחללה נקבה לא פסלה זרעה הוא מקרא דבעמיו, וקשה על הרמב"ם שכתב טעמא אחרינא משום למשפחותם לבית אבותם, וצ"ע:

ואשר נראה מבואר מזה בדעת הרמב"ם, דבהך דינא דחלל פוסל זרעו לעולם איכא תרי דיני, דהא דדרשינן ולא יחלל זרעו מקיש זרעו לו מה הוא בתו פסולה אף בנו בתו פסולה, שזהו עיקר הדרשא שחלל פוסל לזרעו, נראה דיסודו הוא פסול ביאה שהחלל מחלל זרעו בביאתו, וכמו דדרשינן ביבמות דף ס"ט [ע"א] מקיש זרעו לו מה הוא פוסל לאשה אף זרעו נמי פוסל לאשה, ובאשה הלא ודאי דפוסלה בביאתו ככהן בפסולה לו, א"כ הכי נמי לענין חילול זרע דילפינן ג"כ מהך דמקיש זרעו לו ג"כ הוי פסול ביאה:
ולפ"ז הרי לא שייך הכא כלל הך דינא דלמשפחותם לבית אבותם, דהוא רק לענין דין משפחה, ולענין אם נימא דהולד מתיחס אחריו בהפסול שלו, משא"כ בסוגיין דאירינן לענין פסול ביאה, שפוסל לזרעו בביאתו, בזה לא שייך כלל הך דלמשפחותם לבית אבותם, כיון דאינו דין משפחה, ובכה"ג שפיר יש לחולל הפסול גם מצד האם כמו מצד האב, דהרי גם באם יש לומר פסול ביאה, אם אך תוכלל בהיקשא דמקיש זרעו לו, וכיון דבזרעו הרי נכלל גם נקבות וכמבואר בקידושין דף ע"ז שם דזרעו בין זכרים ובין נקבות במשמע, על כרחך זהו דפריך הגמ' דא"כ גם האם החללה תפסול לזרעה ע"י חילול דביאה מגזירת הכתוב דמקיש זרעו לו, ועל זה משני הגמ' דילפינן מקרא דבעמיו דאין הנקבות פוסלות בחללות, רק הזכרים:
אלא דכל זה הוא לענין הך דרשא דמקיש זרעו לו ולענין פסולא שפוסל זרעו בביאתו, אבל מלבד זה צריך להיות חלל פוסל גם משום פסול משפחה, וכדאיתא בקידושין דף ס"ז [ע"א] דפריך שם הגמ' והרי חלל שנשא בת ישראל דיש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר, ר"ל וא"כ ליתני' בהדי הנך דהולד הולך אחר הזכר, והרי הא דהולד הולך אחר הזכר לא שייך רק בדין יחוס ומשפחה, וא"כ מה שייך הא דחלל פוסל להך דינא דהולד הולך אחר הזכר, אלא ודאי דזרע חלל פוסל גם משום דינא דהולד מתיחס אחריו, וכמו שהוא חלל גם זרעו חלל, ובזה הרי ג"כ רק הזכר פוסל ולא האם, וזהו הך דינא דהולד הולך אחר הזכר המבואר בהסוגיא דקידושין שהבאנו, ועל זה הוא דנקט הרמב"ם טעמא דלמשפחותם לבית אבותם משפחת אב קרויה משפחה ולא משפחת האם:
ונמצא דהא דנקט הרמב"ם טעמא דלמשפחותם לבית אבותם והגמ' נקטה טעמא דבעמיו, שני דינים הם, דהגמ' מיירי לענין פסול ביאה, שפוסל זרעו בביאתו, ובזה הוא דשייך טעמא דבעמיו, והרמב"ם איירי לענין פסול משפחה, שהולד הולך אחר הזכר, ובזה הוי הטעם משום למשפחותם לבית אבותם:

5. דבר יעקב מסכת קידושין דף עז עמוד א

ב[אחד גר ואחד עבדים משוחררים אפי' עד י' דורות עד שתהא אמו מישראל – [1] כתב התפארת ישראל [אות לב] וכ"ש אביה מישראל, שהרי לפי ראב"י אינה פסולה אא"כ אביה ואמה הם גרים. [2] והא דקתני עד י' דורות, כתב הרד"ל לישנא דקרא בממזר גם דור עשירי נקט, וה"ה שאסורים אח"כ עד עולם.

6. חדושי רבי חיים הלוי על הלכות איסורי ביאה פרק יז הלכה ב

עוד י"ל, דבאמת הא דילפינן מקרא דבעמיו דאין האם פוסלת לזרעה הוא גם על דין חללות שבא ע"י יחוס שהולד מתיחס אחר אביו בהפסול שלו, ועל זה בא הך קרא דבעמיו לאשמעינן דאין האם פוסלת לזרעה ואינו מתיחס

אחריה בהפסול חללות שלה, והא דהוצרך הרמב"ם לטעמא דלמשפחותם לבית אבותם, הוא משום דביסוד הדין של חללות תרתי ביה, דין משפחה של חללות, דחשיבא משפחת כהנים שנתחללו, וענינו הוא דין חילול והפקעה של כהונה, וכמו שכתב הרמב"ם בפ"ז מהל' תרומות שהחלל כזר לכל דבר, וכן הוא ביבמות דף ע"ד ע"ב חללה לאו זרעו דאהרן היא, ושנית דין פגם ופסלות של חללות, הפוגם ואוסר את הבת מלהנשא לכהן, וכמו לר' דוסתאי דס"ל בקידושין דף ע"ז דבנות ישראל מקוה טהרה לחללין וחלל שנשא בת ישראל בתו כשרה לכהונה, ומ"מ הרי ודאי דהבת אסורה לאכול בתרומה, וכן הבן הנולד אינו עובד ומותר בטומאה, והיינו משום דנתחללו מכהונתן, דלא עדיפי בדין כהונה מאביהן דנתחללה כהונתו, וכיון דאית בהאב דין הפקעת כהונה א"כ ממילא הרי ליכא מה למשו' לברא כהן, וגם פשיטא דעבודתו כשרה בדיעבד כדין חלל שעבד, ובעל כרחך דדין משפחת חללות לא פקע מהולד גם לר' דוסתאי, ואך דדין פסלות של חללות הוא דלית בהולד ומותרת לכהן, וא"כ הכי נמי לרבנן הא דולד חלל חלל תרתי ביה, דין משפחה של חללות מכהונה, ודין פסלות של חללות:

7. שערים מצויינים בהלכה

כשם שבני ישראל מקוה טהרה לחללות כו'.
הא דנקט לשון מקוה, למשל נקטיה,
וכעין שדרשו במס' ברכות (טז.) עה"כ (בלק
כד-ו) "כנחלים נטיו... כאהלים נטע ה'", מה
נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף
בתי מדרשות כן, פי' שהתורה שלומדים שם
מטהרת את האדם, וכן מצינו בסוף מס' יומא
עה"כ (ירמיה יז-יג) "מקוה ישראל ה'", מה
מקוה מטהר את הטמאין אף הקב"ה מטהר את
ישראל. וכתוב בסה"ק דהקב"ה עשה את
ישראל כמקוה שהם יכולים לטהר אחרים [עי'
בצמח צדיק ריש פ' ויקהל]. ועי' בזוה"ק
(בראשית דף לג ע"א), ר' יוסי אומר ישראל
מקוה איהו, דכתיב "מקוה ישראל ה'".

8. פני יהושע על קידושין דף עז/א

שם ת"ר לא יחלל זרעו היא עצמה מנין אמרת ק"ו מה זרעו שלא עבר עבירה מתחלל היא עצמה שעברה עבירה אינו דין שמתחללת. לכאורה יש להקשות ממזר יוכיח דאע"ג שלא עבר עבירה נפסל מלבא בקהל והאשה גופא אם המזר שעברה עבירה לא נפסלה מקהל אלא דאיכא למימר דאיסור כהונה שאני וכדמשמע לקמן בדף הסמוך בפלוגתא דר' יהודה ורבי יוסי לענין בת גר זכר דמאן דפליג אדרבי יהודה דלא שייך כלל למילף פסולי כהונה מפסולי קהל לענין מה הצד דא"כ יוכיח נמי לא עבדינן מיניה, כן נראה לי:

9. ספר מנחת חינוך - מצוה רסז - אות יח

שחלל שנשא כשרה וכו'. שהולד וכו'. כן הוא בקידושין ס"ז ע"א, ועיין שם ע"ז ע"א דהש"ס מפיק מגזירה שוה דישאל שנשא חללה הולד כשר. ובפני יהושע [שם ד"ה גמ'] הקשה למה לי קרא, הא יש קידושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר, עי"ש. והנה הבאתי לעיל [אות ז'] דין גוי ועבד הבא על בת ישראל, דהרי"ף מסופק אם היא פגומה לכהונה מחמת קל וחומר מאלמנה לכהן גדול, והרא"ש כתב דקל וחומר טוב הוא, והר"מ מכשיר לגמרי דהקל וחומר פריכא דגר עמוני יוכיח, והרמב"ן מביא בשם הירושלמי דדוקא בת היא פגומה אבל לא בן, ודעת הנמוקי יוסף דהר"מ מכשיר דרחמנא אפקריה לזרעו לגמרי, עי"ש. ונראה לי ברור בעזה"י דכל עיקר מחלוקתם דוקא בגוי ועבד שבאו על בת ישראל דלאו חללה, כיון דהולד כשר כי אין קידושין והולד הולך אחר דידה א"כ מהיכי תיתי יהיה פגום לכהונה כי היא לאו מפסולי כהונה אלא רק מקל וחומר והקל וחומר יש לו פירכא, על כן סוברים אותם שיטות דהולד כשר, ויש סוברים דהבן כשר ויש מסתפקים בדבר. **אבל אם גוי ועבד באו על חללה, נראה ברור דהולד חלל גמור, דבשלמא בישראל שנשא חללה דמן התורה אין הולד הולך אחר פסול דידה כי הולד הולך אחר הזכר, או מהלימוד דהוה אמינא דלא יהיה הולך אחר הזכר כמו שכתב הפני יהושע, על כן נפקא לן מגזירה שוה דהולך אחר הזכר והולד כשר, אבל במקום שאינו הולך אחר הזכר כגון גוי ועבד דהתורה גילתה דהולד הולך אחר דידה, א"כ הולך לגמרי אחריה כמו דהיא חללה**

כן הולד חלל בין זכר ובין נקבה, כי בישראל שבא עליה עיקר הטעם להולך אחר ידידה, אבל במקום שאין אב כמו בנידון דידן נראה ברור דהבן חלל ומחלל כמו כל חלל, והבת היא חללה גמורה להלקות לכהן הבא עליה ככל חללות דעלמא, דמהיכי תיתי לא יהיו חללים כיון שהיא חללה...

10. תוספות רא"ש על קידושין דף עז/ב

הרי גופין מוחלקין ושמות מוחלקין. הכא אמרי' דחייב בגופין מוחלקין על כל גוף וגוף אע"ג דליכא אלא חד קרא, והכי אמרי' בפ' אותו ואת בנו שחט אותה ואת שני בניה סופג שמונים, וקשה דבס"פ גיד הנשה אמרי' אכל בשר מן החי ובשר מן הטריפה לר' יוחנן אינו חייב אלא אחת משום דתרווייהו נפקי מקרא מובשר בשדה טריפה לא תאכלו ואפי' היו משתי בהמות דהו גופין מוחלקין לא מיחייב אלא חדא, וי"ל דלא דמי דהתם איסור טריפה ובשר מן החי תרי גוונא איסורין נינהו ותרווייהו נפקי מחד קרא הלכך לא מיחייב אלא אחדא אבל הכא אי הוה אכיל טריפה משתי בהמות דהו גופין מוחלקין מיחייב תרתי:

11. תוספות על קידושין דף עז/ב

הרי גופים מוחלקים ושמות מוחלקים. נראה דבכדי נקט שמות מוחלקין שהרי בא על שלשה נשים נדות בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ואע"פ שהן שם אחד כלומר שכולן נשים לאיש אחד כדמפרש [בכריתות פ"ג] (דף טו.) אלא האי דנקט ג' אלמנות של ג' בני אדם לאו דוקא דה"ה ג' אלמנות של אדם אחד וכן משמע מדמשני אלא שבא על אלמנה אחת ג' ביאות ולא משני שבא על שלשה אלמנות של אדם אחד מכלל דכה"ג חייב שלשה:

12. דבר יעקב מסכת קידושין דף עז עמוד ב

ב] והתנן נזיר שהיה שותה יין כל היום כולו אינו חייב אלא אחת אמרו לו אל תשתה אל תשתה והוא שותה חייב על כל אחת ואחת - הראשונים כתבו בזה כמה טעמים.

א. הנ"י והריטב"א [מכות כא א] בשם רש"י דאינו חייב אלא על השתיה הסמוכה להתראה משום שאח"כ הוא יכול לטעון אישתלאי [שכחתי להתראה].

ב. התוס' [מכות כ: ד"ה לא] והריטב"א במכות בשם ר"י והרא"ש [בפירושו לנזיר מב א] מפרשים דבלי התראות נחשב הכל לשתיה אחת וההתראות מחלקות.

ג. התורי"ד אצלנו מבאר שיכול לטעון שהיה סבור שאף אם ישתה כל היום יקבל רק מלקות אחת. ולפ"ז כתב התורי"ד שאף לפי שיטת ר' יוסי בר' יהודה [סנה' מא א] שסובר שחבר א"צ התראה, לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד [וחבר הוא תמיד מזיד], והכא אחרי התראה ראשונה הוי מזיד מ"מ צריך להתרות בו כמה התראות כדי שלא יטען שהיה סבור שרק ילקה פעם אחת.

ולפ"ז יכולים להתרות בו מההתחלה שיהיה חייב על כל אחת ואחת. וכן כתב הרמב"ם בפיה"מ [מכות פ"ג] בשם הירושלמי דמהני שבתחילת השתיה יתרה בו שיתחייב על כל רביעית.

וכתב הדבר"י [סימן כו - ז] דזה נ"מ בין הטעמים, לפי הטעם שיכול לטעון ששכח לא מהני להתרות מההתחלה על כל רביעית, ולפי הטעם התראות מחלקות, מהני להתרות מההתחלה ועי"ז לחלק את השתיה לכמה מעשים. עוד כתב הרמב"ם זה שאמרנו שאינו חייב אלא אחת היינו בדיני אדם, אבל בדיני שמים עבר עבירה על כל אחת ואחת.

עוד נ"מ יכול להיות בשוגג לענין חיוב חטאת, היכא שהוי חייבי כריתות, דאם הכל מעשה אחד חייב קרבן אחד, ואם בעינן התראות כדי שלא ישכח, א"כ לענין קרבן יהיה חייב כמה חטאות.

13. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת קידושין דף עז עמוד ב

אין איסור חל על איסור. בהטעם דאין איסור חל על איסור מצינו בזה כמה דעות בראשונים: [1] בת"י ספ"ק דיבמות כתבו דזהו מצד הסברא, דמאחר דכבר נאסר הדבר ל"ש שיחול עליו עוד שם איסור |אא"כ הוי כולל או מוסיף|. [2] והתוס' בסנהדרין כתבו דנפיק מקראי, דזה נלמד ממה שאמרה תורה דבנטמא

הבשר ואח"כ נטמא גופו דאינו עובר משום טומאת הגוף [ואינו ענוש כרת], ומשם למדים בכל התורה כולה. דאחע"א.

14. ספר אבני מילואים סימן יא ס"ק ב

ולפי מ"ש יש ליישב דבכל העריות נהי דאין איסור חל על הבעל אפילו ע"י כולל דבעל ומשום דהוי קל על חמור ולא מהני בזה כולל **אבל איסור מיהא רכוב דכל מקום דאין איסור חל על איסור אמנם איסור רכוב עלי' ולא הותר לו אלא שאין עונשין על השני כיון דאין אחע"א וכדאיתא ביבמות (דף ל"ב) נ"מ לקוברו בין רשעים גמורים ...**

15. ריטב"א על קידושין דף עז/ב

האי תנא איסור חל על איסור. בכל אנפא. לית ליה אבל איסור מוסיף אית ליה. **פירוש איסור מוסיף כל שנוסף בחתיכה זו תוספת חומרא באיסור האחרון יותר על הראשון, הן לנאסר הראשון כגון שנוסף בו איסור הנאה או חומרא אחרינא, או שנוסף בו איסור לאחרים שלא היו נאסרין באיסור ראשון כהני דפריש תלמודא הכא, ויש איסור כולל והוא שלא נוסף באיסור אחרון שום חומר בחתיכה זו לשום אדם יותר על האיסור הראשון, אלא שחל איסור דרך כלל על חתיכה זו עם שאר חתיכות דהיתר ומיגו רחייל איסורא אהיתירא חייל אאיסורא, כגון נבלה שנתנבלה מערב יום הכיפורים דכי אתי יום הכיפורים וחייל איסור אכילה בחתיכות של היתר חייל נמי בנבלה, ויש איסור בת אחת והוא כל שחלין בחתיכה אחת שני איסורין כאחד שלא קדם אחד לחברו, ובאיסור בת אחת מודו כולי עלמא אבל באיסור מוסיף ואיסור כולל איכא פלוגתא, ומאן דמודה באיסור כולל מודה נמי באיסור מוסיף, ואיכא דמודה באיסור מוסיף ולא מודה בכולל, ואיכא נמי דלא מודה בחד מיניהו כדאיתא במסכת שבועות (ע"ש כ"ד א' ב') בהדיא:**

16. ספר שאגת אריה - סימן עב

הכי נמי לא חשיבא בבת אחת לעכב על איסור השני שחל בבת אחת עמו מלחול, **ושניהם חלין בבת אחת, וחייב על שניהם קרבן, דהי מנייהו מפקת** וה"ה למאי דס"ל לר' יוסי הגלילי דבאיסור כולל לא חייל, ובאיסור כולל באיסור חמור חייל, אם איסור אחד איסור כולל לבד והשני איסור כולל באיסור חמור, היכא שחלין שניהם בבת אחת איסור כולל באיסור חמור לחוד וחייל, וחייבין עליו חטאת, והו"ל כאיסור קדים והשני שאינו אלא איסור כולל לחוד לא חייל ואינו חייב עליו קרבן:

17. קובץ הערות - סימן לג: בענין אין איסור חל על איסור:

פרק ד' אחין (ל"ד ע"א) תוד"ה והוציאו בפיו חייב. פי' הקונטרס דאיכא הכא איסור בת אחת, אכילת יוה"כ והוצאת שבת, ואין נראה דמה ענין זה לאיסור חע"א וכו' עיי"ש. **וכונתם, דבכל מקום דאמרינן אחע"א, הוא כששני האיסורין הן על פעולה אחת, כגון באשת אח ואחות אשה, שהאיסור משניהן הוא על הביאה, וכן בחלב ונותר, האיסור הוא על האכילה, וכן בעל מום ששימש בטומאה, ששני האיסורין הן על העבודה, אבל אכילת יוה"כ פ' והוצאת שבת, האיסורין הן על פעולות חלוקות, ואף שעכשיו עשאו במעשה אחת, ע"י הבליעה, דבליעתן זו הנחתן, היינו שעשה שני פעולות במעשה אחת, אבל מ"מ הן פעולות חלוקות:**

18. תוספות רא"ש על קידושין דף עז/ב

כך אלמנה חלוקה מגרושה לגבי כ"ג, באשה אחת מיירי כדפרש"י דאי בשתי נשים פשיטא ולא הוה צריך קרא אע"פ שכלולות בלאו אחד דלא יקח, מידי דהוה אריחיים ורכב וזג וחרצן דלוקין על שתיהן אע"פ ששתיהן בלאו אחד דלא מיקרי לאו שבכללות אלא היכא שאינן מפורשין בפסוק כגון כל אשר יצא מגפן היין וכי אם צלי אש. וא"ת באשה אחת נמי פשיטא דכיון דאיסור חל על איסור פשיטא דחייל אפי' באשה אחת דכל איסור כולל ואיסור מוסיף הם בחתיכה אחת, י"ל כיון דאיכא תרתי שאין כתיב כי אם לאו אחד על כולן ואשה אחת לא הוה מחייבנא אי לאו קרא והכי מוכח בכריתות:

19. פני יהושע על קידושין דף עז/ב

גמרא אמר ליה רב פפא לאבבי ישראל שבא על אחותו זונה משוי לה חללה משוי לה או לא כו'. **ואע"ג דבלא"ה לא חייל איסור חללה באיסור זונה דלאו איסור מוסיף הוא [1] מ"מ נפקא מיניה אי אתרו ביה משום חללה**

ולא אתרו ביה משום זונה [2] ועוד דאי הוה שייך ביה איסור חללה הו"ל איסור בת אחת דתרווייהו חיילן כהדדי וק"ל:

20. ספר מנחת חינוך - מצוה רסז - אות ה

והנה לפי מה שכתבנו [לעיל אות א' ד"ה ודוקא] דחללה אינו חל על איסור זונה, צ"ע בגמרא שם סוף ע"ב, **אמר רב אשי** הלכך כהן הבא על אחותו, זונה משוי לה חללה לא משוי לה דאין חללה אלא מפסולי כהונה, חזר ובא עליה נעשית חללה. **והנה קשה למאי נפקא מינה דנעשית חללה. הא אף דנעשית חללה אין מלקין לכהן הבא עליה משום חללה כיון דהיתה זונה ואין איסור חללה חל על איסור זונה.** ולענין הבנים אף מכהן ראשון נעשים ממזרים ואין להם דין כהונה, עיין באחרונים, והארכנו לעיל [מצוה רס"ד אות י"א ומצוה רס"ו אות ל"א]. [1] **וזה נראה כוונת קושיית המהרי"ט** שהובא בשער המלך כאן פ"ז ה"ח [ד"ה ויש], **ומזה הוציא דינו דהא דאין איסור חל על איסור דוקא לחייבו שנים אבל אם התרו בו משום האחרון לבד לוקה,** עי"ש מה שפלפל בדבריו. ... [2] **ואף למה שדחה שם בספר שער המלך דברי המהרי"ט דאין לוקין על איסור השני בשום אופן, מ"מ כיון דמבואר ביבמות ל"ב ע"ב דאף דאין איסור חל על איסור מ"מ נפקא מינה לקברו בין רשעים גמורים, א"כ האיסור חל רק דאין לוקין ואם כן נתחללה,** דהחילול לא תלוי במלקות כמו שכתבתי דאף דאין לוקין בבעילה לחוד מ"מ נתחללה, א"כ הכא נמי אף שאין לוקין מ"מ נתחללה... **אך בשער המלך שם דחה דברי המהרי"ט מכמה מקומות בתוס':**

21. דבר יעקב מסכת קידושין דף עז עמוד ב

יב [ישראל הבא על אחותו זונה משוי לה חללה משוי לה או לא משוי לה - הפנ"י מקשה מה הספק אם עושה אותה חללה הרי אין איסור חל על איסור, וא"כ איסור חללה לא יחול על איסור זונה. [3] **ומתירץ הפנ"י דנ"מ אם התרו בו משום חללה ולא משום זונה דלוקה משום חללה.** [וזה כמו שיטת המהרי"ט [הובא להלן עז. אות ב] ושעה"מ פליג]. [4] **עוד תירץ הפנ"י דאם חל איסור חללה, חל בבית אחת עם איסור זונה ולכן לוקה משום שניהם.** [5] **ולפי התורא"ש [הובא עז א] י"ל דנ"מ לכהן שהגדיל לאחר שנעשית זונה וחללה, שאצלו חלים שני האיסורים ביחד.**

22. דבר יעקב מסכת קידושין דף עז עמוד ב

יד [וואנא אמינא השתא לכהן הדיוט אסורה לכהן גדול מיבעיא - **התוס' ר' פריץ מקשה דאין מזהירין מהדין. ותירץ דהכוונה שגם כשנעשה כהן גדול נשאר בו האיסור שהיה לו בה כשהיה כהן הדיוט.** ולשון רש"י לכ"ג מיבעיא מהדיוטותו נאסרה עליו, ומבאר מהר"י בירב שכוונתו לבאר שאינו לימוד מק"ו דא"כ קשה אין עונשין מהדין אלא הכוונה שלכ"ג נשאר דין כהן הדיוט. הריטב"א כתב שלא צריך ללמוד מק"ו ממש, שהרי כבר נאסר כשהיה הדיוט ומשום שנתמנה כ"ג לא ירד האיסור אלא נקט ק"ו לרבותא שאפ' נתמנה כ"ג מיד כשהגדיל מ"מ אסור מק"ו. וקשה דבכה"ג נימא אין מזהירין מהדין.

=====

23. דבר יעקב מסכת קידושין דף עז עמוד ב

יד [וואנא אמינא השתא לכהן הדיוט אסורה לכהן גדול מיבעיא - **התוס' ר' פריץ מקשה דאין מזהירין מהדין.** [1] **ותירץ דהכוונה שגם כשנעשה כהן גדול נשאר בו האיסור שהיה לו בה כשהיה כהן הדיוט.** ולשון רש"י לכ"ג מיבעיא מהדיוטותו נאסרה עליו, ומבאר מהר"י בירב שכוונתו לבאר שאינו לימוד מק"ו דא"כ קשה אין עונשין מהדין אלא הכוונה שלכ"ג נשאר דין כהן הדיוט. [2] **הריטב"א כתב שלא צריך ללמוד מק"ו ממש, שהרי כבר נאסר כשהיה הדיוט ומשום שנתמנה כ"ג לא ירד האיסור אלא נקט ק"ו לרבותא שאפ' נתמנה כ"ג מיד כשהגדיל מ"מ אסור מק"ו. וקשה דבכה"ג נימא אין מזהירין מהדין.**

24. אור שמח על הלכות כלי המקדש פרק ה הלכה יז

כן הוא מפורש במנחות (דף ע"ח) שמביא שלשה כשלא עבד בכהונה מעולם ונעשה כהן גדול, וכן בפירוש המשנה שם, ודלא כהכס"מ שהביא ירושלמי שקלים פ"ז ר' מנא בעי מימר שאינו מביא רק שתיים אחת לחינוכו ואחת לחביתין הרי דסובר דסגי באחת לחינוך כה"ג וכהן הדיוט. ונראה לי דתלוי אם נאמר דכה"ג אבנט שלו ושל כהן הדיוט שווים הרי דכהן גדול הוי גם כהן הדיוט שד' בגדיו שוים רק שנתוסף עוד ארבעה בגדים לכן מביא כדאמר בגמ' דילן אחת לחינוך כהן הדיוט ואחת לחינוך כהן גדול שהוא נעשה כהן הדיוט גם כן, אבל אם נאמר דאבנטו של כהן הדיוט של בוך ושל כהן גדול של כלאים אם כן הוי כהן גדול דבר אחר בפני עצמו ואינו כהן הדיוט כלל לכן אינו מביא רק אחת לחינוכו ודוק:

25. משך חכמה על ויקרא פרק כא פסוק יג

בתורת כהנים (פ' לד), מה ת"ל גרושה וכו' הייתי אומר כהן הדיוט שמותר באלמנה אסור בגרושה כ"ג שאסור באלמנה אינו דין שאסור בגרושה. ובברייתא בגמרא (קדושין עז סע"ב) גרסינן השתא כהן הדיוט אסור כהן גדול מבעי, ולא מייתי הקו"ח מאלמנה ועמדו על זה המחברים. ולפי מה שנתבאר באור שמח הל' כלי המקדש (ה-יז) דאם אבנט של כהן גדול ואבנט של כהן הדיוט שוים, ששניהן של כלאים, אז הכהן גדול הוא כהן הדיוט גם כן, והוא נוסף שהוא כהן גדול גם כן, אבל ר' יודא דסתם ספרא כותי' (סנהדרין פו) סבר דאבנט של כהן הדיוט בשאר השנה הוי של בוך, ושל כ"ג הוי של כלאים (ע' יומא דף יב), אינו כהן הדיוט בשעה שהוא כ"ג, לכן צריך לדון בקו"ח מאלמנה. יעו"ש ותבין היטב.